

მეწყერები მდ. ენგურის აუზის მიდამოებში: გამომწვევი ფაქტორები და შეფასებითი ანალიზი

ზაურ ყანდაშვილი, სესილი მელია^ა

ელ-ფოსტა: zauriko999@gmail.com; sesili.melia788@ens.tsu.edu.ge

^ა ივანე ჯავახიშვილი სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის, გეოგრაფიის დეპარტამენტი, თსუ II კორპუსი, ჭავჭავაძის გამზირი 3, 0179, თბილისი, საქართველო

სვანეთი წარმოადგენს საქართველოს ერთ-ერთი ყველაზე მეწყერსაშიშ რეგიონს, რაც განპირობებულია მისი მკვეთრი რელიეფით, ციცაბო ფერდობებით, მდინარე ენგურის შენაკადებითა და წყლით გაჯერებული სუსტი ქანებით. რეგიონში მეწყრული პროცესები დაკავშირებულია ბუნებრივი პირობების (კლიმატური ფაქტორები, ნალექების ინტენსივობა, თოვლის დნობა, ქანების სტრუქტურა) და ადამიანის ზემოქმედების (გზების მშენებლობა, ტყის მოჭრა, ფერდობების ათვისება) კომბინაციასთან.

თემაში მიმოხილული იქნება სვანეთის ისტორიიდან რამდენიმე ცნობილი მასშტაბური მეწყერი, როგორებიცაა: ხაიშის მეწყერი (ქვემო სვანეთი, 1987 წ.), მესტიის მეწყერი (ზემო სვანეთი, 2015 წ.), კალას მეწყერი (2019 წ.), მულახის მეწყერი (2021 წ.) და სხვ.

მეწყრული პროცესების გააქტიურების ძირითადი მიზეზებია:

1. გეომორფოლოგიური პირობები - ციცაბო ფერდობები, ღრმა ხეობები, ფლიშური და თიხოვანი ქანები, რომლებიც წყლით გაჯერებისას ადვილად კარგავენ მდგრადობას;
2. კლიმატური ფაქტორები - ინტენსიური წვიმები, ძლიერი თოვლი და გაზაფხულზე სწრაფი დნობა, რაც აძლიერებს ფერდობთა სტაბილურობის დაქვეითებას;
3. ანთროპოგენული გავლენა - გზების მშენებლობა, ტყის კვალის შემცირება, ფერდობების არასისტემური ათვისება, რაც ბუნებრივ პროცესებს აჩქარებს.

მეწყერები სვანეთში ქმნიან პირდაპირ საფრთხეს მოსახლეობის სიცოცხლისთვის, აზიანებენ ინფრასტრუქტურას, გზებს, კულტურულ ძეგლებსა და სასოფლო-სამეურნეო მიწებს. მათი შედეგები შეიძლება გამოიწვიოს მდინარის კალაპოტის გადაღობვითა და მეორადი სტიქიური მოვლენებით, მაგალითად წყალმოვარდნებით ან ღვარცოფებით.

მეწყრული პროცესების მართვის მიზნით სვანეთში მნიშვნელოვანია: მუდმივი გეოლოგიური და გეომორფოლოგიური მონიტორინგი, საფრთხის ზონების რუკების შედგენა, ფერდობების სტაბილიზაცია და გამაგრება, ტყის აღდგენა და მოსახლეობის ინფორმირება სტიქიური საფრთხეების შესახებ. ამ ღონისძიებებით შესაძლებელია, როგორც საცხოვრებელი გარემოს უსაფრთხოების გაზრდა, ისე რეგიონში ტურიზმის და ეკონომიკის განვითარებაზე გავლენის შემცირება.